

בבא בתרא ע"ו

ספינה נקנית במשיכה ר' נתן או' הגמרא הביאה שנחלקו באופן קניית ספינה, ספינה ואותיות נקנות במשיכה ושטר רב אמר כשמשכה כל שהוא, ושמואל אמר עד שימשוך את כולה. ושואלת הגמרא, האם נחלקו במחלוקת תנאים. במה ששנינו בברייתא, ספינה נקנית במשיכה, רבי נתן אומר ספינה ושטר חוב נקנים או בקנין משיכה או בשטר. שואלת הגמרא מדוע הזכירה הברייתא את שטר? אלא אומרת הגמרא שיש להשלים את החסר בברייתא ולשנות כך, ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה, אבל משיכה אינה אלא בדבר שגופו ממון שכשמשך אותו זכה בו²⁷⁰. רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר²⁷¹. ושואלת הגמרא למה צריך שטר לספינה הרי היא מטלטלין, וכשמשכה קנה אותה כדין מטלטלין? אלא יש לשנות כך, ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה, רבי נתן אומר ספינה במשיכה ואותיות גם במשיכה וגם בשטר^{272 273}. שואלת הגמרא, והרי גם התנא קמא אמר שספינה נקנית במשיכה? אלא יש לומר שנחלקו במחלוקת רב ושמואל. תנא קמא כשמואל עד שמושך כולה. ורבי נתן כרב שדי במשיכה של כל שהוא²⁷⁴.

כ"ע כרב או כשמואל ונח' אם דוחה הגמרא, שאפשר לומר שגם התנא קמא
אותיות נקנות במסירה
וגם רבי נתן סוברים או כרב או כשמואל. ואינם
חולקים בספינה, אלא הם חולקים האם אותיות נקנות במסירה לבד או לא. ורבי
נתן אומר לתנא קמא בספינה אני מודה לך שהיא נקנית במשיכה, לרב במשיכת
כל שהוא ולשמואל במשיכת כולה. אבל באותיות קונה רק אם יש שטר, ואם
אין שטר לא קנה. ורבי נתן ותנא קמא נחלקו במחלוקת של תנאים אחרים. במה
ששנינו בברייתא, אותיות נקנות²⁷⁵ במסירה דברי רבי, וחכמים אומרים בין כתב,
מוכר ללוקח שטר מכירה על שטר זה ומסר לו אותו שטר מכירה, ולא מסר לו,
עדיין את שטר המלוה, ובין מסר לו את שטר המלוה ולא כתב לו שטר מכירה לא

270 וכן תועיל לו משיכה לגבי לצור ע"פ צלוחיתו כשאר מטלטלין אבל כדי לגבות החוב צריך שהמלוה ימסרו ליד הלוקח. רשב"ם.

271 וא"ת מדוע מגיהים את דברי התנא קמא ואותיות במסירה יאמרו בדברי הת"ק שספינה ואותיות נקנות במשיכה אלא שרבי נתן מצריך שטר עם המשיכה ורבנן לא מצריכי. וי"ל שא"כ הברייתא שאומרת אותיות נקנות במסירה אינה כאף אחד. תוס'.

272 לא רצו לומר ואותיות במשיכה ושטר שכיון שרצו לחלק בין ספינה לאותיות לרבי נתן עדיף לשנות מסירה לאותיות כדי שהברייתא לקמן אותיות במסירה תהיה לכו"ע וכל מה ששנינו אותיות צריך לפרש בשק מלא שטרות שאין דרך להגביה שאל"כ יצד נקנים במשיכה ובמסירה הרי אמרו לקמן דברים שדרכן להגביה אין נקנין אלא בהגבהה. תוס'.

273 אם בשטר לחוד אמר שאותיות נקנות א"כ כמי אמר רבי נתן את דבריו, לא כרבי ולא כרבנן ואם כן יש ג' מחלוקות בדבר. רשב"ם.

274 ר' נתן סבר כשמואל ז' שימשוך את כולה וכמו שצריכים קנין חשוב באותיות יותר מלתנא קמא כך גם בספינה תוס'.

275 שהלוקח יגבה את החוב מן הלוה במסירה שהמלוה מסר לו את השטר והלוה לא יכול לטעון כלפיו מסרו לך לצור ע"פ צלוחיתך. רשב"ם.

ספינה נקנית במסירה ד' רבי וחכ"א לא קנה עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה

שואלת הגמרא, לפי מה שהעמדנו את התנא קמא שחולק על רבי נתן כרבי, גם ספינה תקנה במסירה ומדוע היא צריכה משיכה²⁷⁷. שהרי שנינו בברייתא, ספינה נקנית במסירה²⁷⁸ דברי רבי, וכשאחז בחבל שהספינה קשורה בו קנאה אפילו שלא הזיזה ממקומה. וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה, לרשות המיוחדת לו²⁷⁹, או עד שישכור את מקומה²⁸⁰? מתרצת הגמרא, שרבי אומר שספינה נקנית במסירה ברשות הרבים שאין קונים בה במשיכה²⁸¹. והתנא קמא של רבי נתן אומר שספינה נקנית במשיכה, בסימטא²⁸² שמשכה קונה בה, ומסירה אינה קונה בה.

אביי ורבא א' מסירה קונה ברה"ר ומשיכה בסימטא והגבה בכ"מ

שואלת הגמרא על מה שהעמדנו את דברי רבי בברייתא האחרונה ברשות הרבים וקשה

276 מפני שאם לא כתב שטר מכירה יכול לומר נייר בעלמא מכרתי לך ובשטר מכירה לחוד לא קנה שאין נקנין בשטר אלא קרקע ועבדים. רשב"ם.

277 ר"י אומר שא"א להשוות את המסירה של אותיות למסירה של ספינה שלא מצאנו מסירה אלא בספינה ובע"פ אבל שאר מטלטלין לא נקנים במסירה, כמו ששנינו נכסים שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה. וא"כ אפילו לקנות את הקלף לצור ע"פ צלוחיתו לא היה קונה במסירה כל שכן לקנות גם את השעבוד, ועוד שאמרו עד שיכתוב וימסור ומשמע שבאותיות צריכים קנין חשוב יותר מבשאר דברים. ונראה לר"י שעם המסירה באותיות צריך גם משיכה וכן משמע בפרק מי שמת. ומה שמוכר בכל מקום מסירה באותיות אע"ג שצריך משיכה הוא משום שצריכים כדי לקנות את השעבוד שבתוכו מסירה מיד ליד אע"ג שבשאר המקומות לא צריכים מסירה מיד ליד. או שלא צריכים מיד ליד ונקט מסירה משום שצריכים דעת אחרת מקנה אותן כמו בשאר מסירות לאפוקי מפקיד שטרותיו שאין המחזיק בהן קונה מה שכתוב בתוכו כיון שאין מסירה, שאין דעת אחרת מקנה אותן. תוס'.

278 רשב"ם פירש שמסירה קונה ברה"ר משום שלא אפשר לק' שם במשיכה אבל מסירה שהיא קנין גרוע לא קונה בסימטא ששייכת שם משיכה. וקשה לר"ת האם משיכה ומסירה הן מצוות הן שאין לעשותן אלא מן המובחר. ואור"י שבכה"ג א' לקמן שהגבהה החשובה יותר מבטלת שאר קנינים. עוד הקשה שהיה צריך להקשות כאן את כל הפירוט שמקשים לקמן ל"מ שהגבהה מבטלת את שאר הקנינים כיון שמשכה מבטלת מסירה. ואומר ר"י שאינה קושייה שאם מסירה הגרועה בטילה מחמת משיכה, אפשר לומר שמשכה החשובה לא תיבטל מחמת הגבהה. ואומר ר"י שכיון שמשכה חשובה יותר ממסירה אם כן לרב שאמר נקנית במשיכה הוא במשיכה דוקא ולא במסירה אפילו ברשות הרבים. שאם מסירה מועילה לרב ברה"ר ישמיעו את מסירה ברה"ר וכ"ש משיכה בסימטא. אלא ודאי שבאו למעטי מסירה ברה"ר, וכאן ששנו ספינה נקנה במשיכה אע"ג שלא בא למעט מסירה ברשות הרבים יש לומר שנקט משיכה שאפילו בסימטא שצריכים משיכה אותיות נקנות במסירה. ומכאן נלמד שמסירה באותיות אינה אחיזה בעלמא שהרי מסירה לא מועילה בסימטא אלא עם המשיכה צריכים מסירה. ור"ת פירש שמסירה עדיפה ממשכה משום שמסירה היא מיד ליד ובפניו וקונה ברה"ר וכ"ש בסימטא כמו שאמרו אביי ורבא. ואין נראה לר"י מה שפירש שמסירה היא מיד ליד. וגם מה שמצריך בפניו לא ידע ר"י מנין לו. וע"ק לר"י שלפי' ר"ת מה דחוק לתרץ כאן בסימטא כאן ברה"ר ולדחוק ולומר עד שימשכנה מרה"ר לסימטא, יעמיד את שניהם בסימטא ונחלקו בקפידא. ורשב"א א' שכיון שמסירה היא חשובה, בכ"מ ששונה במסירה הוא דוקא במסירה ולא במשיכה. ועוד קשה לפר"ת מה הקשו בפ"ק דקדושין לרב והא אנן במסירה דוקא תנן, הרי שנינו בפ"ק דב"מ היו שנים רוכבים ע"ג בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג יחלוקו דכל אחד קנה מחצה, ונקנה גם במשיכה. וי"ל ששם מדובר במציאה וקנה במשיכה שאי אפשר לקנות במסירה שמי מסר לו. תוס'.

279 רשב"ם.

280 שרשותו של אדם קונה לו כמו שלומדים מואם המצא תמצא בידו הגנבה. רשב"ם

281 כשהספינה ברקן מים ברה"ר שא"א לקנות שם במשיכה שאין משיכה אלא כשמושך לרשותו כגון בחצר של שניהם או בסימטא, וכיון דאי אפשר לקנות אותה שם במשיכה קנאה אותה במסירה. רשב"ם.

282 כמו מבוואר קט' הפתוחים לרה"ר ויש בהן מים והספינה קנאה שם שכיון שאינו רשות הרבים ממש אלא שבני רשות הרבים נדחקים לפעמים ונכנסים לשם ויש רשות לאדם לשבת שם הרי הוא ברשות כל מי שעומד שם לקנות במשיכה, כאילו הוא רשותו. וכיון שאפשר לקנות שם במשיכה אין הדרך לקנות בסימטא במסירה ולא קנה במסירה. ולכן אמרו ספינה במשיכה ואותיות במסירה שמשמע אבל בספינה לא קנה במסירה זה כדרכו וזה כדרכו, וה"ר במסירה וסימטא במשיכה כן נראה בעיני. רשב"ם.

הסיפא²⁸³, וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה. ואם מדובר ברשות הרבים, ממי הוא שוכר את המקום?²⁸⁴! ועוד קשה, האם משיכה ברשות הרבים קונה²⁸⁵, הרי אביי ורבא אמרו שמסירה, בספינה ובהמה גסה, קונה ברשות הרבים שהרי אי אפשר לקנות במשיכה, ובחצר שאינה של שניהם. משיכה קונה בסימטא²⁸⁶, שהוא מקום מיוחד לעומדים שם באותה שעה והיא דומה לחצר של שניהם²⁸⁷, ובחצר שהיא של שניהם. והגבהה קונה בכל מקום, אפילו ברשות המיוחד למוכר לבדו? עונה הגמרא, יש לפרש את מה ששנינו עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה. עד שימשכנה מרשות הרבים לסימטא שמשיכה קונה בה. ואם היא רשות בעלים, לא קנה לא במסירה ולא במשיכה עד שישכור את מקומה.

לך חזק וקנה מסירה קונה לכו"ע שואלת הגמרא, האם אביי ורבא שאמרו שמסירה קונה בספינה ברשות הרבים, אמרו זאת כרבי ולא כחכמים. שהרי לחכמים אין מסירה קונה ברשות הרבים, ומשום כך חכמים אמרו לא קנה עד שימשכנה מרשות הרבים לסימטא? אמר רב אשי, אם בעל הספינה אמר ללוקח לך חזק וקנה, והוא לקחה ואחז בה, אין מי שחולק שקנה, שבודאי הספינה נקנית במסירה ברשות הרבים. ונחלקו, כשאמר לו לך משוך וקנה. חכמים סוברים שבעל הספינה אינו רוצה להקנותו אלא במשיכה ולא במסירה, כדי שאם הוא ירצה יוכל לחזור בו כל זמן שלא משכה לרשותו. ורבי סובר שהוא מראה מקום, כאומר אם אתה רוצה למשכה מיד לרשותך לך משוך, שהרי הקניתי לך אותה במסירה²⁸⁸.

אר"פ מי שמוכר שטר צריך לכתוב קנה הוא וכל שיעבוד שבו אמר רב פפא, המוכר שטר לחברו צריך לכתוב לו קנה לך אותו וכל שעבוד שבו, ובא לומר שהלכה כחכמים החולקים על רבי ואומרים עד שיכתוב וימסור, וגם לפרש איך יכתוב לו

283 תוס' הקשו גם אם מדובר בסימטא לפי דברי אביי ורבא קשה איך מועילה מסירה בסימטא לפירוש ר"י. וי"ל שאם מדובר בסימטא רבי וחכמים חולקים אם מסירה בסימטא מועילה או לא ואביי ורבא כחכמים. אבל אם מדובר ברה"ר אביי ורבא אינם לא כרבי ולא כחכמים שאפילו רבי מודה שמשיכה קונה. תוס'.

284 תימה לרשב"א ואם מדובר בסימטא ממי שכר. וי"ל שאפשר להעמיד ברשות של שניהם תוס'.

285 לרשב"א אין נראה מה שפירשו שרשות בעלים היינו רשות מוכר שהרי משמע שלא קנה במסירה עד שישכור את מקומה, ומכאן שלרבי קנה במסירה וברשות מוכר פשוט שלא קנה במסירה. ונראה לרשב"א לפרש שלא אמרו שרשות בעלים היא רשות מוכר אלא אם היא רשות שיש לה בעלים היא כמו חצר שאינה של שניהם. וכן פירש ר"י. תוס'.

286 בין בספינה בין בהמה גסה וכ"ש בהמה דקה.

287 וכיון שאפשר במשיכה לא מועילה מסירה שעיקר מסירה דרכה ברשות הרבים, ומשיכה דרכה ברשות שיש לו חלק בו. רשב"ם.

288 אביי שא' בפרק ג' פ"פ רשב"ג ור"ש ור"א סוברים מראה מקום הוא לו לא מנה את רבי שלא מנה אלא את השנויים במשנה. ולרשב"א נר' משום שאפשר לדחות שנח' אם מסירה קונה בסימטא או לא. תוס'.

את השטר²⁸⁹ 290. רב אשי אמר, אמרתי את השמועה הזו לפני רב כהנא²⁹¹, ואמרתי לו מדוע רק אם כתב לו כך הוא קנה ולא די כשמסר לו את השטר, האם הוא קנה את השטר לצור על פי צלוחיתו, הרי מסתבר שמכר לו את השטר לשם גביית החוב הכתוב בו, ויקנה במסירה לחוד כדברי רבי? ורב כהנא אמר לי, כן, הוא מכרו לו לצור על פי צלוחיתו²⁹².

289 רשב"א או' שאין להביא ראיה שרב פפא סובר שאין אותיות נקנות במסירה, שמא רב פפא סובר שצריך להביא ראיה וצריך לכתוב שיהיה לו לראיה ולא משום שאין נקנה במסירה. אבל אם רב פפא אמר שצריך לכ"ע וגם לרבי אותיות נקנות במסירה צ"ל לו קני וכל שעבודא דאית ביה יש ראיה שאין הלכה כרבי ממה ששנינו בפרק האיש מקדש) התקדשי לי בשטר חוב ר"מ אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת. ומפרשים נח' בדברי ר"מ סובר כרבי שאותיות נקנות במסירה וחכ' חולקים. ואבע"א כ"ע אינם סוב' כרבי וונח' במה שרב פפא אמר האי מאן דובין מידי לחבריה צריך למכתב ליה כו', וממה שלא אמר דכ"ע אית להו דרבי ש"מ שאין הלכה כרבי. אבל אם אמר את דברי רק לפי חכמים שאמרו עד שיכתוב וימסור אבל לרבי כיון שמיקל בקנין קנה אע"ג שלא אמר קני לך וכל שעבודיה אין ראיה משם. ועדיין נראה לרשב"א שיש לדקדק ממה שאמרו אח"כ דכולי עלמא אית להו דרב פפא והכא בדשמואל קא מיפלגי, ואם הלכה כרבי היה לו לומר דכ"ע לית להו דרב פפא, כיון שרב פפא לא מדבר אלא לחכ' ואין הלכה כמותם. אלא ודאי הלכה כחכ' שאין אותיות נקנות במסירה. ונראה לרשב"א לדחות שאם היה אומר דכ"ע לית להו דרב פפא היה משמע שדברי רב פפא אינם אמת ודברי רב פפא הן אמת לפי חכמים. תוס'.

290 בפ' מי שמת משמע שמכירת שטר היא מדרבנן. א' רבא אר"נ מתנת שכי"מ אינה אלא מדרבנן. ומי אמר ר"נ הכי והאמר ר"נ אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכי"מ שאין יכול למחול. אא"ב דאורייתא אין יכול למחול, אלא א"א דרבנן אמאי אין יכול למחול. ומכאן שמוכר שטר שיכול למחול הוא מדרבנן. וצריך למעט שטרות מאונאה כשמצא שטר לאחר יאוש ומכרו לבעליו ביוקר, או לוהו וקנה בלא שטר ונותן לו דמים על מנת שיכתוב לו שטר. ומדאורייתא לא קנה את שעבוד הקרקע הכתובה בו אפ' שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה מפני שכמו שאינו יכול להקדישו כיון שהקרקעות אינם ברשותו כך אינו יכול להקנותן מן התורה. וחכ' לא תיקנו שיוכל להקדישן כמו שתקנו שיכול להקנותן מפני שאין בהקדש כל כך צורך. ואור"ת שיש לדחות את הראיה מפ' מי שמת שהקשו אא"ב דאורייתא אין יכול למחול שאין כאן יורש אחר שמקבל המתנה הוא היורש, שדרשו את מתנת שכי"מ מהכתוב בירושה "והעברתם" יש לך העברה אחרת שהיא כזו. ואפשר לומר שמכירת שטר היא מדאורייתא ומ"מ צריך טעם מדוע אינו קנין גמור והלוה יכול לומר לו לא בעל דברים דידי את, יקנה לגמרי שלא יוכל למחול כיון שהקנה לו את שעבוד הקרקעות בשטר. תוס'.

291 התווכחתי בשמועה זו ורב אשי סובר כרבי שאותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר. רשב"ם

292 ואם משום אונאה יתר משתות יהיה ביטול מקח ויחזיר לו דמיו, וזה יחזיר לו שטר חובו. רשב"ם